

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetések és hirdetések helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethető: a szerkesztőségénél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben. Egyes szám ára 5 kr. o. é.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordautca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, 1-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorot 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségénél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Vogler (Neuer-Markt 14 sz.), Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse official. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Pesten: Haasenstein és Vogler Uriutca 13. Lang et Schwarz, Fűrdőutca 1. Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart. Nyitltér sora 20 kr.

Előfizetés

„Kolozsvári Közlöny“-re.

Megjelen naponként
egész nagy iven.

Előfizetési árak: egész évre 12 ft. o. é.
hét óra . . . 7 „ „ „
félévre . . . 6 „ „ „
évnegyedre . . . 3 „ „ „

Az előfizetések egyenesen a szerkesztőség-hez küldendők be.

A „Kolozsv. Közlöny“ szerkesztősége.

A nemzetiségi eszme és a társadalom.

IV.

(K-G.) Még csak egy pár sort; bárha oly fontos e kérdés, hogy hosszasan lehetne vele foglalkozni, de ez nem annyira a napi sajtó, mint inkább a szaktudomány feladata. Előbbi cikkekben igyekeztünk egy pár vonásban feltüntetni a társadalom jelentőségét e kérdéssel szemben, s újból hangsúlyozzuk, hogy e téren csak is ez képes maradandót alkotni.

Ezzel azonban nem azt akarjuk mondani, hogy az államnak megszűnt minden szerepe. A társadalmi állapotok javítása, a közmivveltség terjesztése, a népek közötti közlekedés és forgalom könnyítése, mely szellemi és anyagi érdekességünk gyakorlati nyilvánulásának legpregnansabb kifejezője, — ez azon tér, hol az állam üdvösen munkálhat, s hol biztos eredményre számíthat.

Az újabb kor egyik kitűnő nemzetgazdája igen szépen fejtegeti a forgalmi eszközök befolyását a társadalomra. Chevalier Mihály így szól: „Először is minden államban egyenlőségre iparkodik az emberek állapota, bár tekintélyes különbségnek mindig kell maradni, másodsor az államok s nemzetek, a nemzetiségek és fajok között mindinkább szűnik a véleménykülönbség, szelidül az ellenségeskedés, s összhangzóbbá lesznek az érdekek. E kettős mozgalmat egy ok szüli, a hatalom t. i. melyben az emberek testvériségi érzeménye naponként erősödik.“

Másutt meg így folytatja: „A nemzetek csak addig gyűlölik egymást, míg meg nem ismerkednek. Képesse tenni, hogy egymást megismerjék annyi, mint megtanítani őket kölcsönös szeretetre, s becsülésre. Azon érzemény által indíttatva, mely az embereket soruk javítására ösztönzi, minden nemzet oda iparkodik, hogy eltulajdonítsa a másik jobbnak ismert szokásait, az övéinél jobb eszméket.“

A fennebbi sorok mintha csak saját viszonyainkra volnának alkalmazva, oly annyira találók. Mi is farkas-szemet néztünk egymással a közelmúltban, s nézünk még ma is, a nélkül, hogy ismernők egymást. Fejünkbe vettünk bizonyos megrögzött ideákat, hogy egymásnak ellenségei vagyunk, hogy egymás mellett nem élhetünk anélkül, hogy ismernők egymás erejét, képességét, jó vagy rossz tulajdonságát. Bizony! az ábránd, az alap nélküli feltevések nagy hátrányokat okoztak a nemzetek életében. Fájdalom! az ily felfogásokat nem lehet megszüntetni kormányrende-

letekkel, csak akkor érnek azok véget, ha mindnyájan tudatára ébredünk ama nagy igazságnak: hogy daczára minden fajkülönbségnek, az összes emberiség tagjai vagyunk, egy természettel, ugyanazon erővel és tulajdonságokkal.

E tudat felébresztésére mi sem képes annyit tenni, mint a társadalom. Államjogi műveleteknél, politikai szabályok alkotásánál, mindig előtérbe jut a fajkülönbség érzete, mely szűk körű nézpontról indulva ki, soha sem képes bizonyos általánosságokra emelkedni; csak a társadalmi tér az, hol ugyanazon erőink és képességeink foglalkoztatása, ugyanazon szellemi és anyagi szükségleteink felismerése és kielégítése kiragad a szűk körű patriotizmusból, s közelebb hoz az ember, a polgár fogalmához, igazi érdekközösséget teremtve.

Korunk mozgató ereje az érdek. Minden nép tartozik ezzel megalkudni, ha részt akar venni a munka nagy versenyében. Ez szünteti meg a boszu érzetét, az ellenségeskedést leghamarább. Valóban azt tapasztaljuk, hogy ma oly népek is közelednek egymáshoz, az érdekazonosság parancsszavára, kik hitbizományként öröklötték őseiktől az engesztelhetetlen gyűlölséget. A mit századokig tartó fegyveres törtételek, alkudozások és békekötések nem tudtak megszüntetni, az ma kényszerítve van önmagától elesni a békés munka egyedül boldogító voltának felismerésére.

Valóban érthető, ha Schiller már a múlt század végén így kiáltott fel, látva a nemzetek között kifejlő érdekazonosságot: „Mily eleven tevékenység van mindenütt, mióta a megsokasodott vágyak új szárnyakat adtak a találmányoknak, át vannak törve a korlátok, melyek államokat és nemzeteket ellenséges egoizmusba különítették el; most minden felvilágosodott főt egy világpolgári kötelék fűz össze.“

Alább ismét így szól erre vonatkozólag: „Államaink mily bensőséggel, mily mesteriséggel vannak összefűzve; mennyivel tartósabb a szövetkezés az egymásra utalás jótékony kényszere, mint ezelőtt a legünnepélyesebb szerződés által. Most a békét egy szüntelen tartó harc (a munka, az érdek harca) őrzi, s egy államot önszeretete, a másik jóllétének órává teszi. Ugy látszik, hogy az európai államok egy nagy családdá alakulnak át, hol a laktársak fenekedhetnek ugyan, de remélhetőleg többé nem koncolják fel egymást.“

Be is végezzük már elmékedésünket.

Csak azt akartuk elmondani, hogy nézetünk szerint a nemzetiségi kérdésnek sikeres megoldása, nem annyira a törvényhozás termeiben, vagy a kormány bureauiban, mint alant a társadalomban keresendő. Ide vannak lerakva mindazon elemek, melyek egyedül biztosítják az őszinte, minden utógondolat nélküli megoldást. — A mikor a népek a kölcsönös érintkezés szünet nélküli procesussa által önmaguk győződnek meg arról, — mi csak a közmivveltségi állapotok jobbrafordulását várható, — hogy egyiknek boldogsága a másiké is, egyiknek romlását megéri a másiké is, midőn azon öntudatra jutnak, hogy a munka közös asztala a valódi találkozási hely, mely mellett megállani mindenkinek joga, de kötelessége is, azonnal elesik a nemzetiségi kérdés, hogy többé soha ne támadjon fel. — Addig bizony, daczára minden kormányi intézkedéseknek, sokszor megjelenik és kísért közöttünk.

Zilah, 1873. jun. 12.

A kraszna-középszolnokmegyei községi népiszkolai tanítók s a zilahi állami tanítóképzede tanárai a népoktatás tárgyában hozott 1868 évi 38 törv. cz. 147. §-a, s ez alapon a vallás- és közoktatásügyi magyar királyi minister ur által kiadott „szabályrendelet“ értelmében tanítói testületi alakulván, azon reményben, hogy a két megye területén működő hitfelekezeti népiszkolai tanítók is csatlakozni fognak, ez általános címet vették fel: „Kraszna-közép-szolnokmegyei tanítói testület.“

E testület két hónapi fennállása után j. hó 5 és 6-án tartotta első közgyűlést, ezuttal itt Zilahon, az első napon Faluvégi Albert tanítóképzedei igazgató-tanárral alelnök, a második napon Kerekos József kir. tannácsos és tanfelügyelő elnök vezetése alatt.

A tanácskozás tárgyai közül, melyek nagyobbára szervezkedés ügyiek voltak felemlitem a Borbély Sámuel tanítóképzedei tanár által készített és felolvasott alapszabályt és tanácskozási ügyrendet, mely előbbeni eltér ugyan s pedig lényeges pontokban eltér a miniszteri szabályrendeletől; de a mely miután a mi jól felfogott helyi viszonyainkra és szükségünkre tekintettel készítettett s az egész testület által egyhangulag elfogadott, nem kételkedünk, mikép a közoktatási magyar kir. minister ur által teljes szövegében jóvá fog hagyatni. A miniszteri szabályrendeletből a könyvtár alapítás-, hiányzik a központi bizottság vagy igazgató választmány létesítése eszméje. A miniszteri szabályrendeletben nincs szó továbbá arról, hogy a községi és állami elemi nép-, felső nép- és polgári iskolák tanítóin és tanítóin, a fő és másod tanfelügyelőknél, az állami tanító- és tanítóképzedei tanárain, továbbá a felekezeti népiszkolák önként ajánlkozó tanítóin és tanítóin kívül még mások is lehetnek e testület tagjai.

A fennemlített alapszabályban e hiányok nincsenek meg, s igen helyesen, mert tanítói testület egy legkivált szakmunkából álló könyvtárt éppen nem nélkülözhet, s hogy az igazgató bizottságnak is mily fontos szerepe van az ily egy évben egyszer gyűlésező testület ügyei elintézése körül, felesleges mondanom. Az is igen helyes, hogy az előbb említett minőségben kívül ez alapszabály a taggá lehetésre utat nyit a magán — valamint a társulatok által fenntartott népoktatási tanítótestetek — egy a kisdobozodák és gyermekkeretek tanítóin és tanítóin, valamint a magán-nevelők és nevelőnők előtt is; de sőt a nagyközönséget sem zárja ki: a tanügy valódi pártolói, „alapító“, „pártoló“ és „tisztelőbeli“ cím alatt sorakozhatnak.

Örömmel említem fel, hogy a szervezési munkálatok mellett már ez alkalommal két figyelemre méltó, jeles értekezés is tartott; egyik Faluvégi Albert tanítóképzedei igazgatói tanár által, a másik Szász Lajos zilahi községi népiszkolai tanító által. Előbbi a zilahi fogalmát, lehetőségét, határait, szükségességét, jogát és kötelességét fejtegette sok tanulmányossal, alapos ismerettel, kellő tájékozottsággal. Utóbbi e kérdés felett értekezett: „Az iskola pontos látogatására mikép szoktatathatjuk a gyermekeket?“ Értekezés tartalma felfogással, élelken sok elmével fejtegette tárgyát, s domborította ki affelől helyes nézeteit. Elmondani, hogy mindkét értekezé jó tárgyat választott, s felállított tételeit helyesen tanulságosan oldották meg.

Megemlítem még, hogy a tanítói testület egyelőre csak két járási kört alakított, t. i. a zilahit és a zilagy-somlyóit; az elsőbe beosztattak a Közép-Szolnokmegyében, a másodikba a Krasznamegyében működő tanítóiskolák. Továbbá, hogy Molnár Aladár országgyűlési képviselő és Trefort Ágoston közoktatási minister urak a közoktatás ügye körül szerzett érdemeik elismerésül tiszteletbeli tagokká éljenzések között megválasztottak.

Végül, hogy a jövő évi közgyűlés megtartása helyéül Szilagy-Somlyó városa jelöltetett ki, mely közgyűlésen értekezések tartására vállalkoztak Borbély Sámuel tanítóképzedei tanár két tárgyról, egyik: „A naprendszer ismertetése“, a

másik a népiszkolai közoktatás statisztikájára vonatkozók; Gagyai Sámuel tanítókép. segédtanár „A terményrajz tanításának hasznáról és tanításának módszeréről az elemi népiszkolában“, Kiss Károly zilahi községi tanító „A népiszkolai szemléltetési eszközökről“, Triff Gábor képezde tanár a természettan köréből tart kísérletekkel összekötött előadást.

Legújabb táviratok.

Bécs, jun. 14. Az új városház alapkövének ő felsége által történt ünnepélyes letétele alkalmával a polgármester beszédet tartott, melyre ő felsége ezt válaszolva:

Szivesen jöttem ide, hogy megünnepeljem egy oly mű megkezdését, mely rövid időn, központját fogja képezni egy áldatosan működő községi életnek. Midőn a városi falak lebontását megengedem, erős volt meggyőződésöm, hogy a trónnak, valamint az országnak legbiztosabb védműve: polgárainak szerete és hűsége; és Bécs polgárai büszkeséggel tekinthetnek az alapköv. letételére ezen helyre, melynek közelében hajdan ősek bátor feláldozásuk által a város és birodalom irányában oly nagy érdemeket szereztek. Vajha az őpen letett alapköv. az azon keletkező épületnek oly szilárd és rendihellen támaszt nyújtana, mint a hűség és valódi polgár érzület, mely a bécsi polgárság szívében már és idők óta oly szilárd gyökereket vert.

A közelében épüendő parlamenti házra czélolva, ezeket mondá továbbá ő felsége:

Ezen boltozatok közelében rövid időn még egy másik díszes épület fog emelkedni a széleskörű érdekek képviselői számára. Óhajtom, hogy mindenik a maga hatáskörén belül haszonhajtólag működjék, és kivált ezen boltozatok alatt a polgárság ősi erényei folyvást megújulva és megifjodva éljenek tovább, a város áldására és ezáltal az ön tartós örömmre, mely a község jólétével oly bensősleg van összekötve. Ezek után ajánljuk ezen épület üdvös haladását a gondviselés általmába, melynek áldása kísérje örökre Bécs kedves székvárosának összes lakosságát.

Ő Felsége szavait ismételt viharos „Hoch“ kíséerte.

Bécs, június 14. A pénzügyminiszter elnökléte alatt tegnap este tartott tanácskozási elvből elhatározta, hogy alap képeztessek értékpapírok vásárlására, hogy ezáltal az értékesítőket megakadályoztassék és a kereskedelm fölségitessék. Az alapot előteremtik a tanácskozási részvevő bankok. A telhatalommal kiküldött bizottság áll a nemzeti, hitel, unio, escompte, deposit-bank, a takarékpénztár és handelsbank képviselőiből. A bankkormányzó segélyt ígért a megszorult piacnak.

Konstantinápoly, jun. 13. A khedivének adott új fermán mind megerősíti a régi szabályokat, melyek az egyiptomi kormányának az ország belkormányzatára vonatkozólag már előbb adtak; valamint azon jogot, hogy a kúrhatalmak képviselőivel kereskedelmi szerződéseket köthessen. A fermán továbbá azon jogot ruházta az egyiptomi kormányra, hogy a külföldieknek az egyiptomi kormányhoz való viszonyai szabályozása iránt egyezményekre lépessen.

A khedivé arra is felhatalmaztatott, hogy az ország védelmére minden eszközt megszerezhesen, és oly számú csapatot tarthasson, minőt szükségesnek találand, a nélkül, hogy ide vonatkozólag bármely mértékhez kötvő lenne. Még csak a pánczélos-hajók beszerzése iránti engedélyre van szükség. — A fermánt szerdán írta alá a szultán.

Madrid, jun. 14. A cortes elnökévé Salmeron választott meg 176 szóval Figueras ellenében, a ki 75 szavazatot kapott. A kormány programja bejelent: az egyháznak az államtól való külön választását, a hadsereg szervezését, a rab-szolgaság eltörlését, és social oekonomiai reformokat. Egyes szövetséges államoknak a bizottság által törtéendő elhatárolása után fog a budget előterjesztetni, melyben a deficit 2800 millió reál-ira megy.

A határvidék polgárosítása.

A képviselőház jun. 11-ki üléséből.

Szilágyi Dezső előadó: T. ház! (Halljuk!) E tvjavaslatok, melyek a mai napon a házban tárgyalás alá fognak kerülni, teljesedését képezik annak, mit országos törvényeink századok óta hirdettek, mit királyaink annyiszor ígértek és mire nézve ő felsége a király ígéretét most teljesítette: a határvidék teljes felosztását. Történetünk és törvénykönyvünk tanúsítja, hogy milyen régi a határvidék szervezete az ország szélein, ép oly régi az országnak azon kívánsága, hogy ezen részek lakói polgári állapotukba, alkotmányos jogaikba helyeztessenek vissza.

1754-ben a „GranitzRechte“ legelőször mondta ki azt, mi a határvidéken már régen érvényben volt, hogy az összes földtulajdon ezen végvidéki részekben a fejedelemtől, és hogy azok, kik ott letelepültek, mint a fejedelem katonai hűbéresei csak a földnek haszonélvezetét bírják s ezért kötelesek a fejedelemtől, mint legfőbb hadúrunk, katonai szolgálatokat teljesíteni.

Azóta egyik rendszabály a másik után jött, míg végre 1807-ben Károly főleg megalkotta az első alaptörvényt a határvidék számára és ezen első alaptörvény a katonai szervezetnek a polgári és magán élet minden nyilatkozatait, az egyént úgy mint a tulajdont feltétlenül alárendelte.

Tehát épen azon időpontban, midőn a török világ veszélye régen elmúlt, midőn mindazon viszonyok, melyek közt a határvidék keletkezett, rég elenyésztek, midőn a nagy francia forradalom folytán Európaszerte bomolni kezdtek a hűbéri viszonyok maradványai, akkor az ország határain felépült egy oly abszolút katonai szervezeti állapot, mely már akkor merev elzárkózottságban tartott majdnem 600 □ mfdnyi térséget és már akkor majdnem 800,000 lelket.

Kétségtelen az, hogy a határvidék szerencsésnek érezte magát ezen állapotban, szemben a robottal, szemben a dézsmával, szemben a szomszédban fenálló uri hatósággal. Szabadnak érezte magát ezen vaskorlátok között is; de azóta az ország többi részeiben nagy reformokkal, nagy újításokkal vajdák az idők, a határvidéken kívül egész új világ keletkezett, és a határvidékiek maguk is alaptörvényt nyertek az 50-es években, de ezen alaptörvény és az 1860-as években azokra következő rendszabályok és reformok érintetlenül hagyták azt, mi e részeket egyéb részeitől az országnak végtől elválasztotta, érintetlenül hagyták az abszolút katonai uralmat. 1867-ben Magyarország alkotmánya visszaállított, s egy évvel később az általános védőkötelezettségről szóló törvények behozták az országba.

Nem én mondom azt, t. ház, hanem ő felségének 1871. évi jul. hó 8-án kelt legfelsőbb nyilatkozása mondja, hogy a két tény következetesen a határvidékek felosztására vezet.

En azt tartom, hogy ezen felosztást, mely akkor az egész határvidékre elrendeltetett, bár az most a határvidékek csupán egyik részében van végrehajtva, úgy vehetjük, tekintve az előhaladt munkálatokat, mintha az egész határvidéken megtörtént volna, a mennyiben ezen ténynek politikai

és alkotmányos horderejét kell tekinteni. (Helyeslés.) A mi ezt illeti, annak legjobb bírása maga a ház lesz. Annyi bizonyos, hogy messze, igen messze kell történetünkben visszamenni, hogy az ország integritásának, az ország alkotmánya azon kiterjedésének oly állapotát nyerjük, mint a minő jelenleg a magyar korona alatt uralkodik. Azt hiszem, hogy alkotmányos állapotainknak erejére mutat azon tény, hogy ő felsége igazságosnak, elkerülhetetlennek ítélte azon negyedfélszázados intézmény felosztását, hogy ő kívánta, elkerülhetetlennek ítélte azt, hogy a magyar alkotmány a szent korona minden részében érvénybe léptethessék. En azt hiszem, hogy épen alkotmányos állapotaink erejére mutat az is, hogy a fejedelem fejedelmi kötelezettségét csak így vélte teljesíthetőnek, az ország érdekét így vélte előmozdithatónak.

A határvidék, t. ház negyedfélszázados fennállása alatt sok alaptörvényt, sok rendszabályt ért meg.

De én egyről meg vagyok győződve, és ez az, hogy mindezen alaptörvények, mindezen szabályok közül, a melyekhez egy-egy uralkodó, sokszor egy-egy nagy hadvezér neve van fűzve, egyikre sem tekint a határvidéki lakos azon kegyelettel, a kielégített honpolgár azon önértékeléssel, melylyel az 1871-diki június 8-án kelt legfelsőbb nyilatkozványra és azon törvényekre fog tekinteni, melyeket az országgyűlés e kérdésben alkotandó lesz.

En azt hiszem, ezen törvény, ezen legfelsőbb nyilatkozvány lesz azon polgároknak nagy szabadságlevelük. Ez élészti fel náluk a már-már csak történeti emlékekben élő alkotmányos jogokat. Régi törvényeink, a melyek egyes íly részek visszacsatolásáról emlékeznek, igen gyakran megemlítik, hogy ezen részek a régi kapcsolatban jure post limini léptek vissza, mintegy hasonlóan azon római polgárhoz, kiről, a fogságból visszatérve, a törvényt azt tartotta, hogy úgy tekintendő, mintha hazulról soha sem távozott volna el; úgy mi is ha ezen törvényjavaslatokat törvény erejére emeljük, úgy fogadjuk, oly állapotba helyezük őket, mintha tőlünk soha elszakadva nem lettek volna.

Befogadjuk őket mindazon alkotmányos jogokba, melyek ezen haza polgárainak vannak; befogadjuk őket teljes egyesülésre, s most valósággá válik az, hogy az ő előnyük, az ő virágzásuk bukásuk, sorsuk jóban, rosszban, az anyaország sorsával elválaszthatlanul egyesülve lesz.

Ez új állapot kétségkívül új kötelezettségeket fog rájuk róni, többek közt oly kötelezettségeket, melyet határvidéki testvéreink közül sem ezen nemzedék, sem ezen nemzedéket megelőző nemzedékek soha sem ismertek; egy oly kötelezettséget, melyben a szabad honpolgár legnagyobb megnyugtatótásat biztosítékát és büszkeségét helyezi, azt t. i. hogy ezentul önalkotta törvényeknek fognak engedelmesskedni.

A t. ház előtt kétségkívül ismeretes, hogy ezen javaslat a horvát-slavon végvidéken levő két határvidék s négy katonai községnek, azonfelül az összes bányászati végvidékek polgárosításáról szól. Ezen részek azok, melyekben a polgárosítás már be van végezve.

Azonban ismeretes a t. ház előtt az is, hogy a katonai állapotból az alkotmányos állapotba

ezzen részek lakói nem egyszerre, nem minden átmenet, nem minden közbeeső állapot nélkül léptek. Maga a legfelsőbb nyilatkozat is mondja, nézetem szerint, egészen helyesen, hogy azon régi intézményekről, melyek százados multakba visszanyulnak, melyek az ottani nép erkölcsével, szokásaival összenőtték, az ezekből való rögtöni átmenetelt czélszerűen eszközölni nem lehet. Ezért ő felsége magyar miniszterei tanácsával és ellenjegyzésével közbeeső polgári állapotot teremtett a határvidékek, egy oly polgári állapotot, melyben a régi katonai rendszer teljesen megszüntetett, s melylyel jelenleg szemközt állunk, midőn ezen részeket törvényben is vissza akarjuk kapcsolni az országhoz. E polgári állapotnak kifejezése s szabályozása azon legfelsőbbintézkedésekben foglaltatik, melyek e törvényjavaslatokhoz mellékelve vannak. Engedje meg a t. ház, hogy ezen legfelsőbbintézkedések tartalmáról s azon okokról, melyek ezen törvényjavaslatokat foglalt alapelvek érvényben hagyására a központi bizottságot indították, némelyeket elmondjak.

A legfelsőbbintézkedések tartalma két részre osztható. Tartalmaznak ezek kedvezményeket a határvidéki lakosok, részben a határvidékek alkalmazásban levő tisztviselői részére, és szerves rendelkezéseket a határvidéki állapotok rendezésére.

A mi az elsőket illeti, a kedvezményeket, azok katonai tekintetben mindössze három évre vannak kiterjesztve s a következő három pontból állnak: Azoknak, kik a három legifjabb korosztályhoz tartoznak, megengedtetett, hogy szabadságra bocsáttassanak, s csak az őszi négy heti fegyvergyakorlatra hivassanak be. Ez tehát kedvezmény a véderől szóló törvények alól. Megengedtetett továbbá a legfiatalabb korosztályhoz tartozó újonczoknak, hogy a házas emberek rögtön haza bocsáttassanak, mihelyt elegendő katonai kiképzést nyertek.

Ehez hasonló kezdemény az, a mely szintén három évre terjed, s mely a felosztott határezred helyett alakítandó új ezrednek adatott, hogy hadifogadó székhelyéből 3 évig nem fog kimozdítani. A második neme a kedvezményeknek az, mely a legfelsőbbintézkedésekben foglaltatik, a pénzügyeket illeti. E tekintetben megengedtetett a határvidékeknek az, hogy ott kiki saját használatára egy akóig pálinkát főzhet, s megengedtetett az is, hogy az állam által elárúsítandó sóra nézve, a törvényhozás további intézkedéseig, az eddigi árak maradnak érvényben, s megadottá végre az, hogy a saját használat végett a dohány termelésénél az eddigi adómentes mértékek fennmaradassanak. E kedvezményeken kívül van még egy néhány kedvezmény, a mely tisztán a községeket illeti. A községeknek jelesebben megadott a kedvezmény a határvidékek, hogy a felesleges kincstári épületek községi czélokra ingyen szolgáltatnak át, hogy a bor-, húsmérésből, vásártartás és a faelárusításból befolyó jövedelmek 10 évi jövedelem évi átlagának feléért bérben tarthatja, és végre megadott azon kedvezmény is, hogy mindazon adományok, melyeket a kincstár eddig ingyen adott iskolák és jótékony intézetek részére, ezentul még 3 évig szintén ingyen fognak kiszolgáltatni. Az egyesek számára megadott kedvezményeket, a melyek nagyjából az alkalmazásban levő tisztviselő

további alkalmazására vonatkoznak, talán felesleges lesz bővebben felemlíteni. De miért említem s kívántam felsorolni mindezen kedvezményeket? Célom az volt, hogy a t. ház győződjék meg, hogy a legfelsőbbintézkedések tartalma még ez esetben is az országgyűlés intézkedési jogát semmi tekintetben még nem sérti; ezek nagyrészt 3 évre vannak szorítva és a 3 év lefolyta alatt a határvidékek minden tekintetben való teljes rendezési jogába lép a törvényhozás. Ott tehát szó sincs arról, mintha oly kedvezmények hoztak volna a határvidéki lakosok részére, melyek a törvényhozást hosszú vagy örök időre megkötötték volna.

A mi a tvjavaslatoknak, illetőleg a legfelsőbbintézkedéseknek második részét illeti, ezen rész magában foglalja egy új polgári állapot megteremtését a határvidékekben. S minő állapot teremtett a határvidékekben? Ezen intézkedéseket részint olyanokra lehet osztanunk, melyekkel magyar törvények léptettek életbe. Ilyen törvények a véderől szóló törvény; ilyen p. o. Pancsova, Fehéremplom és Karánsebes városok nézve a törvényhatóságok szervezéséről szóló törvények; ilyenek az összes indirect adókról szóló magyar törvények s ezekhez járult, hogy némely magyar igazságügyi törvények szintén hatályba léptek. A legfelsőbbintézkedések egyik része tartalmaz, igaz, a magyar törvénytől eltérő intézkedéseket, ilyen a községi törvény és a népoktatásról szóló szabályrendelet. De maga ezen törvények alapelve nagyrészt a magyar törvényekkel megegyezik. Két nagy fontosságú alkatrésze van a legfelsőbbintézkedéseknek, melyekre a határvidéki lakosok, meg vagyok győződve, a legnagyobb fontosságot helyezik. Az egyik az erdei szolgálat megváltásáról szóló törvény, mely az összes határvidéki erdőszékek felét az ottani lakosságnak adja át azon szolgálmányok fejében, melyek ezeket eddig megilleték.

Másik törvény a határvidéki házközösségről szóló jogviszonyok módosítását tartalmazza, tehát magánjogi intézkedés, mely ott egy százados intézménnyel szemben a határvidékiek által rég kívánt reformokat részben megvalósítja.

Ezen tartalmával szemben a legfelsőbbintézkedéseknek, igen könnyű lesz már most azon kérdésre megfelelni: mi volt feladata ezen törvényjavaslatoknak? Ezen törvényjavaslatoknak, t. ház, meg kellett nyugtatni a határvidéki lakosait az iránt, hogy mindazon kedvezmények, melyek neki az átmeneti időszak alatt megadattak, az országgyűlés által érvényesekül fognak elismertetni. Összekötésbe kellett hozni a jelenleg létező állapotokat az országban később ezen részekre meghozandó törvényeivel és ezen felül megtenni mindazon változásokat és pótlásokat, melyeket a jelen állapotban most már a törvényhozás alkalmasnak és helyesnek vél.

Ha a törvényjavaslatokra méltóztatik tekinteni, talán fel fog tűnni az első tekintetre, hogy mindez nem egy törvényjavaslatban oldott meg, hogy mindezen intézkedések négy különböző törvényjavaslatba foglaltattak. Azonban ha a t. ház tekintetbe veszi ezen legfelsőbbintézkedéseknek egyes tartalmát, ha tekintetbe veszi azt, hogy azok részint a közös törvényhozás alá tartozó határozatokat tartalmaznak, részint oly viszonyokról rendeltatta válasza. A mektoubdjii intett, az egyik szerencsén kivonta yatangját, mely a hold sugariban tündöklött. A francia szemét meg sem hunyorította. Tossun, ki a harcot ellene megkezdte, kit a háremi szolgálat egészen megkeményített, bámulattal nézte az ifjú elszántságát; de sem a bey, sem a vad néger nem ismertek kegyelmet. A rab-szolga urára nézett, és ennek egy intésére yatangját a francia mellébe dofte. Maimbert egy jankiáltást sem hallatva dőlt össze. A szerencsének ásókat hoztak, és azonnal el is temették azon a helyen, a hol meghalt.

Elmas csak néhány nappal élte tul kedvesét, kinek szomorú sorsát nem tudta meg. Az őszi éj hidege folytán heves láz érte, mely a méreg hatását teljessé tette. Maimbert gyilkosai tettüket nagyon jól tudták titokban tartani. Az egész város a fiatal francia rejtélyes eltűnével foglalkozott; vizsgálat indított, mely azonban eredménytelen maradt; utóbb egyéb események ezt is elfeledték. Egy évvel utóbb Djemil bey magasabb rangba lépett, és egy távol tartományba utazott. Nedjibe követte őt; e nő életét soha lélekfordulás nem zavarta, napjai nyugodtan folytak, és bár vénült már, mégis úgy ünnepelték új lakhelye cadinái, mint a báj és éreny mintaképet.

A rózsaház új birtokosa kivágatta a fákat, és a házat lerombolta. Ma a rózsaház helyén zöldséget természetnek, a tó közönséges uszató lett. A régi romokat egy angol vette meg és elvitte parkjába, mely London környékén van. A fekvő nympa most egy mesterséges kagylóbarlang bemenete előtt nyugszik és a muzsaszentély, melybe hajdan Jónia napja süttött be, most a kódok hazájába, a Themse egy mellék-folyócskájának zavaros vizei mellé van száműzve.

TÁRCSA.

A bey háza.

— Rajzok a háreméletből. —
(A „Revue des deux Mondes“ után.)
VIII.

A rózsaház a legmélyebb álomba látszott elmerülvé, de ez csak látszat volt. Nedjibe tudta, hogy Nazli Maimberthez ment, azt is észrevette, hogy a kertajtó kulcsa eltűnt. Mindebből kezdte társnője szándékát állítani, sőt azt is hitte, hogy Elmas ez éjjel meg akar szökní. Nedjibe nem szólt a beynek semmit; élt azon tejjhatalommal, mely kezébe adott, hogy bosszútérvének sikerét biztosítsa. Djemil lakosztályában egy nagy elhagyott terem volt, melyből ki lehetett nézni a kertbe és az odavezető utra, és végig lehetett látni a kis ajtó környezetén. Ide ment az imam leánya és megparancsolá a vén Tossunnak, hogy a szomszéd teremben legyen, Esti 11 óra felé meglátta Maimbertet, a mint Nazli kíséretében a kis ajtóhoz jött és látta Elmas szobájából kimenni. Eleinte azt akarta a rab-szolganak parancsolni, hogy keltse föl társait és akadályozza meg Elmas szökését; de midőn a holdvilágnál Elmas a tópartján látá és észrevéte, hogy a francia a kertbe megy, megváltoztatta intézkedéseit

Tossun a főkapun kiment, megkerülte a házat és a kis kertajtó elé egy nagy követ hengerített, hogy a francziának útját elvágja. Ez mind teljes csendben történt, úgy, hogy a szerelmesek semmit sem vettek észre.

Maimbert kedvesét igen gyöngének találta; oly halvány volt, mint a márvány, melyre támaszkodott. Arczát fátyol fedte, mintha nem merete volna megmutatni a francziának arcvonásait, melyekre a halál bélyegét már rástüjtötte; vagy talán nem akarta szépségének a hosszú szenvedés által okozott elhervasztását mutatni. Midőn Maimbert levevé Elmas arczáról a fátyolt, alig ismerő meg.

„Nemde megváltoztam, mondá Elmas szomorú mosolylyal. A betegség lám, hogy megvénitett. De ezt kevésbé sajnálom, mint azt, hogy egymást többé nem láthatjuk. Hosszu, igen hosszú utra megyek. Nehány nap mulva elhagyom Symirnat és ön hasztalanul keresne többé; de bármi történjék, én mindig szeretni fogom. Ne gondoljon oly betegnek, mint a hogy kinézésem mutatja; erősnek érzem magam; föl fogok gyógyulni. Ön pedig hagyja el mielőbb Smirnat és térjen vissza honába. Komoly veszélyek fenyegetik őnt, ha itt marad.“

Maimbert bámulva hallgató a szavakat, anélkül, hogy belőlk valamit értett volna. Mi titkos betegség sujtathatta oly kegyetlenül e nőt, ki alig egy hónapja oly viruló egészségnek és erőnek örvendett. Mily utazásról, mily veszélyekről beszélt? — Kérdezősködni akat. Elmas félbeszakította. — Ne kérdezzen tovább, mondá neki. Ez átkozott városból ne vigyen egyebet magával, mint szerelmünk emlékét. A mi engemet illet, én néhány nap mulva már nem leszek itt. Elmegyek a birodalom végére, Mossulba, Bagdadba, vagy tán még messzebb. Isten önnel, sietnünk kell, mert borzasztó játékot üzünk, ha e kertben maradunk. Hadd ölelem meg még egyszer, azután fusson, a hogyan csak tud, azon az uton, a melyen jött.“

Nyakába borult, szenvedélyesen megölelte, aztán megragadta két kezét és hosszan, némán nézett szeméi közé. Azután felemelkedett és megállott; összeresztett, valahányszor a hideg őszi szél halvány arczát érinté, dus hajzatát hintáztá. „Isten önnel,“ mondá még egyszer, és elfordult, hogy a könnyet, mely arczán lepergett, elrejtse; „legyen boldog, és ne feledje soha, hogy igen — igen szerettem.“ E jelenet izgalmasan új erőt nyert; szilárd, majdnem gyors léptekkel távozott Maimbertől, mintha félt volna, hogy meghallja zive sugallatát, mely a francziához hivta vissza. Azután Nazlivá visszament a házba, hol minden mély csendben volt; azt gondolta, hogy senki sem vette észre és hogy kedvesét nem kell féltetni.

Maimbert rövid ideig megállott a szobor mellett; eszméit rendbe akarta szedni. Végre felkelt és az ajtó felé ment, de azt zárva találta; hasztalan iparkodott azt feltolni. E pillanatban izmos karok ragadták meg, egy kendőt dugtak szájába, megkötötték kezeit, még mielőtt védelmére csak egy mozdulatot is tehetett volna; azután elhurcolták egy távol zugba és ott egy fához kötötték. Ekkor látta csak, hogy két vad, állatias kinézésű néger fut, ki őt megragadta; egyikük ezután a házba vult, míg a másik őrizetere ott maradt.

Maimbert sorsa iránt nem ringatta magát egy percig sem tévedésbe. — Tudta, hogy ottani törvény szerint, élete a bey kezében van és hogy a mektoubdjii nem az az ember, a ki megszokott bocsátani. Egy pillanatig félelemmel tett el, ha rá gondolt azon halálra, mely réz várakozik. Sajnálta rövid örömeit, hosszú megpróbáltatásait, melyeken életében végig ment. A jelenet, mely környezte, oly csendes, oly szép volt, hogy helyzete borzalmaival a legrémittöbbször ellentétet képezte. A tóparton csattogányok daloltak, a hold megvilágította a joniai templomot és a tört szobrot, mely legutolsó szerelmi találkájának tanuja volt. Lábalnál a tenger terült el számos hajóival. E pillanatban egy gözös jelenté ágyulóvéssel jövetelét; a francia postahajó volt. E hajó mint egy hirnök volt távol szülőföldéről. Maimbertnek eszébe jutott, hogy a kelet egyik végétől a másikig mennyi tiszteletnek örvend a francia most név. Bár jelleme kissé gyenge volt, de lelke most szilárd és bátor maradt; föltette magában, hogy élete utolsó perceit hazája hirmévéhez méltónak fogja magát mutatni.

Igy folyt három négy perc; végre három férfi közeledett feléje: Djemil, Tossun és a második néger. A bey hozzálépett, kivette szájából a kendőt és alattomos kegyetlen pillantással nyugtatá rajta egy ideig szemét.

„Van-e halálad előtt még valami kérelmed?“
Azt gondolta, hogy az idegen kegyelemért fog esdekelní, de csalódott. Maimbert nem mélt

keznek, melyekre csak a magyar országgyűlés, illetőleg a maga körében a horvát országgyűlés van hivatva: természetesen fogja találni a t. ház, hogy mindenképp két alaptörvényjavaslat készítettet.

Az egyik törvényjavaslatban fel vannak emlíve és érvényben hagyva azon határozatai a legfelsőbb intézkedéseknek, melyek a magyar országgyűlésnek hatáskörébe tartozó viszonyokról rendelkeznek és ezen törvényjavaslat többi részében az ezen állapotot szükségeseknek ítélt módosítások mind meg vannak téve.

A másik törvényjavaslatban a közös törvényhozás előtartozó viszonyok vannak rendezve és ennek érvénye kiterjedt a határvidék mindkét részére.

Két legfelsőbb intézkedés azonban, t. ház! nem ily módon, hanem egész terjedelemben cikelyeztetett be. Ezen két legfelsőbb intézkedés az erdei szolgálványok megváltásáról és a határvidéki házközösségről szóló intézkedések. Az egész terjedelemben való becikkelyezést első részben ajánlotta az, mert mind a két intézkedés marandó érvényre van szánva; ajánlotta ezenfelül az, mert ezen intézkedés oly nagy fontossága a határvidék népe szemében, hogy azon népnek legnagyobb megnyugtatóra szolgál, ha azon intézkedések egész terjedelmükben törvénybe iktattnak. A t. ház bölcsességétől fog függni ezen felosztást helyeselni vagy elvetni.

En azon alázatos meggyőződésemet s egy szersmind a központi bizottságnak azon véleményét fejezem ki, hogy mindezen legfelsőbb intézkedések érvényben tartására — és a mennyire szükséges, módosítására — a tvjavaslatok által választott forma a legmegfelelőbb és én ezen alkalommal nem is terjeszkedem ki azon apróbb változtatásokra, melyeket a központi bizottság javasol, hanem csak arra kérem a t. házat, hogy ezen tvjavaslatokat a részletes tárgyalás alapjául azon alakban, melyben a központi bizottság által ajánlva vannak, s mely alakban a t. ház tagjai előtt fekszenek, elfogadni méltóztassék. (Élénk helyeslés jobbfelől.)

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, június 16.

T. olvasóinkat kérjük, méltóztásnak előfizetéseiket mihamarább megújítani nehogy a lap küldésében fenakadás történjék

Kerkapoly pénzügyminiszter a Deák-kör jun. 13-ki értekezletén kijelenté, hogy a Simonyi Ernő által a bankügyben benyújtott határozati javaslat tárgyában érintkezésbe teszi magát az ellenzékkel. A miniszter ezt megtette s kölcsönös megegyezés folytán az határozatot, hogy az indítvány tárgyalása elhalasztassék. A képviselőház jun. 14-ki ülésében Kerkapoly erre felhívta Simonyi Ernő képviselőt, ki az elhalasztásba, hangsúlyozva a felelősséget, melyet ez ügyben a kormány elvállal, belenyugodott. A ház is ahhoz hozzájárult s így az indítvány tárgyalása elhalasztott.

A torna-vivoda udvarán vasárnap délután az ev. református collegium tanuló ifjúsága tartotta tornászati vizsgálatát. A vizsgálat kezdete előtt meglehetősen számu néző közönség helyezkedett el és így 5 órakor a nemzeti lobogókkal érkezett fiatalág gyakorlótáncának, vizsgálatának elég nézője volt, mi persze a szép idő mellett a tornászati mutatványok iránti előszeretethez is tulajdonítható. A rendszeres tornászati tanítás egy fél év óta vette kezdetét a collegium tanulóit közt s őszintén szólva az eredmény várakozáson felül ütött ki. A legügyesebben s gyorsabban végezték úgy együttes mint egyes mutatványikat s az életre való, szakképzett fiatal tanár, Nyárády Lajos urnak buzgalma fáradozása jutalmazva lehet azon sikerben, melyet a vezetése alatt működő fiatalág mindnyájunk örömeire elért oly rövid idő alatt. Az erőedzés és testképzés gyakorlatainak állandósítása csak nyereség az ifjúságra s átalán az emberi nemre. Az erő maga az élet. A mulatságos és jól egybeállított mutatványok közül a versenyfutás egy tallér elnyeréséért sok élvezetet szerzett. A vizsgálat legjobban ütött ki s ez Nyárády Lajos ur buzgalmanak az érdeme, s az ifjúság szeretetének a tornászati iránt.

Utolsó estéli zene volt szombaton, mert Beszterczére indul a zenekar e hét elején, honnét csak július 10-ke körül tér vissza.

Az iparos fiatalág vasárnap d. u. tartotta meg mulatságát az „Angol királyné”-ban. A jóteknő czélhoz sokan járultak filléreikkel s a jó magyaros mulatság ugyan látogatott volt: meg volt sajátos kedélyes egyszerűsége, vidámsága, s friss tánc Pongrátz József zenéjénél.

A londoni kristálypalota husz éves fennállásának ünnepét e napokban ülték meg. — 2500 személyből álló kar énekelt el az ez alkalomra készített odát, melynek magánrészzeit Tietjens k. a., Patey asszony és más jeles művészek adták elő. Ugyanez alkalommal leplezték le a palota építőjének Sir Joseph Paxtonnak emléksobrát, s vé-

gül tűzijátékot és kerti ünnepélyt rendeztek. A kristálypalotát 1853. június 10-ke óta 33 millió embernél több látogatta.

Tavaszi multság. A „Nemes kertben” vasárnap d. u. a kereskedő fiatalág mulatsága csinosan sikerült, habár ez sem volt oly népes, mint régebben; úgy látszik a sok multság közt megszokik a közönség s egy-kettő a sokból bőven elég. Na de azért voltak annyian, hogy egy jó és kedélyes multság lehessen. A tánchely izléssel ékítve sok szép hölgyet fogadott be ez utal is, kik egész odaadással járták két zenekar mellett tánczaikat. Figyelve a háttérben levő transparentre, mely az üzleti főkönyv alakjában folytonosan figyelmeztetett mindenkit, hogy a multság atatt Terpsichoretől épen 14 táncdarabot lehet követelni, persze azután tartoznak azt le is járni. Az egész transparent nemzeti szín volt. A táncdarabokat meg is követelték, meg el is járták, nem félve az ijesztő sötét felhők táborától, melyek öszszegyűlve már már készek voltak leönteni a vidám mulatozók seregét, mely épen a második francia-négyesre készült. Az eső is szerencsére csak — készült s egy kis szél annyira elhajította a terhes fellegetek, hogy később csillagos ég ragyogott a mulatozók feje felett, kik daczolva az idővel, háborítlanul javában járták már. Egyik Francia-négyes alkalmával 60 párt olvastunk meg, s ezek közt volt elég szép leány és fiatal asszony. A multság 12 órakor még javában folyt, lehet, hogy elhúzódtat úgy 2 óra feléig.

A hírlapok keletkezéséről a „Journal des Débats” a következő módon ír: Tudjuk, hogy a chinaik valamennyi más népet megelőztek, a könyvnyomtatás s ez utóbbi termékeinek nyilvánosságra hozatala mesterségében. A könyvnyomtatás művészetét Tatarországban, Chinában és Japánban a legrégebbi idők óta ismerik. Csahatalan bizonyítékaik vannak arra nézve, hogy a chinaiaknak már a 3-ik század elején voltak nyomdaik. Igen természetesen a korai időkben könyveket s időszakit gyűjtött műveket, úgy hírlapokat tettek közzé amaz itt országokban. Rómában a hírlapírás kezdetben nem állott egyeből, mint a senatus üléssei jegyzőkönyvének, a születéseknek, az elhalalozásoknak, az elválásoknak s a Rómába érkező idegenek névsorának közzétételéből, mihez csatlakozott a gabna, a hus s más táplálékok árának nyilvánosságra hozatala. E naplót „Acta populi romani diurnák”-nak nevezék. A középkorban, az a korbeli tények ismeretét nem találjuk egyebütt, mint a zárdákban élők által közzétett Annalesekben, ilyen a szent galli barát chronikája, a Saint-Denis nagy chronika. Az első hírlap, „le Mercure de france” czímen 1605-ben látott napvilágot Franciaországban. 59 évi tartam után 1664-ben megszünt. De 1672-ben újból feltámadt halottaiból e czim alatt „Le Mercure galant” s folytatta életét 1710-ig. A „Gazette de france” czimű hírlap 1631-ben alapított Párisban, XIII. Lajos uralkodása alatt, Renaudot orvos által. A „tudósok újsága” (Journal des savans”) 1665-ben lett alapítva. A „Moniteur”-nek, mely 1800-ban francia hivatalos lapná nőtte ki magát, első száma 1789-ben jelent meg. A francia forradalom kitörésével volt annyi hírlap a hány velemeig, ilyenek: Journal de Paris, Moniteur, Logographe, Point de jour, (napfelkelte), les Revolutions de Paris (párisi forradalmak), les Actes des Apotres (Apostolok cselekedetei), le miroir (a tükör), la Quididienta le Journal des Debats, le Journal des hommes libres (des tigres) stb.

Angliában az első politikai folyóirat Erzsébet királyné uralkodása alatt 1588-ban „angol mercur” czim alatt látott napvilágot, még egy másik hírlap jelent meg 1642-ben Oxfordban, ily czimvel „Mercurius Aulicus” udvari újság. A „londoni újság” 1666-ban jelent meg. Politikai hírlap először 1649-ben jelent meg Lisszabonban. Brüsszelben francia nyelven 1651. Lipszében 1664-ben tételt közzé a tudós „Acta eruditorum.” 1721-ben jelent meg Bostonban az „Ujvilág kurirja”. Oroszországban 1755-ben az első hírlap.

A pesti akadémia palotáján gyászlobogó hirdeti egy érdemes rendes tagjának halálát. Dr. Polya József, e köztisztelőben állt orvos kedden reggel rövid betegség után meghalt, 72 éves korában. Az ő hasznos életének több-féle emléke marad, tudományos könyvek, szép kertek, ligetek és számtalan kigyógyított beteg.

A perza sah Berlinből elutazása előtt a német császárnak egy arany szelenczét, a császárnának pedig egy gyémántokkal gazdagon ékített nyakláncot adott emlékül. A császár szolgálga-személyzet közt szintén sok ékszeri ajándékozott szét, utoljára pedig 4000 tallért küldött az udvari marsalli hivatalnak a szolgálk közt leendő szétosztás végett.

Krassóban Steierdorf bányaközség vasárnap ülte meg fennállásának százados évfordulóját, s Bonnáz püspök ez alkalommal szentelte fel az ujonnan épített igen csinos templomot.

Művészi rövid hírek. Patti Adeline asszony elvált a Merelli impresarió társaságától s ügyei vezetését Merelli eddigi titkára Franchi urra bízta, ki a mostanában Wien partján és a vig opera-színház igazgatóságával alkudozik, a mű-

vésznek jövő tavasszal Bécsben vendégszereplését illetőleg. Hírlik e kívül, hogy a diva késő öszszel Bécsot is meglátogatandja, s hogy Bécs szegényeinek javára egyszer fel fog lépni a nagy udvari operaszínházban.

A kegyesrendiek hagyományilag ünnepelt urnapja alkalmával, mit azok urnap után eső vasárnap szoktak megtartani, Pichler karnagy ur vezetése alatt ünnepélyes misét hallottunk. A Pichler-féle énekakadémia és a Conservatorium tagjai működtek közre; előadásra került Hölzl es. miséje; mely közben a benedictus helyébe Dr. Vályi tanár felséges bariton hangjával Hermannus, Contractus (Credener) egy régi himnusát énekelt; a graduall alkalmával Gott-hard „sana me” czimű egyházi zeneszerzeménye tán legméltóbb figyelmet érdemelt, mind a szerzeménynek lényegénél mint pedig az előadás sikerültségénél fogva. Cherubini „Ave maria”-ja Vikol Poli k. a. által énekelve előttünk ismeretes lévén, méltónak hisszük megemlíteni Dietrich Amadé urnak klarinet-kíséretét. Az orgonát felváltva játszották Márai Gabriella és Vikol Poli k. a.-nyok. A szertartás 9 órától kevéssel 12 óra előttig tartott, mely hosszas idő alatt az énekakadémia buzgón felelt meg e szerinti hivatásának.

Az unitáriusoknak vasárnap, Pesten nagy konferenciájuk volt; 13 amerikai hitrokon érkezett szombat estére oda, köztök tanárok, lapszerkesztők, bankárok, három nő, — Simén Domokos, és Kovács János helybeli tanárok már pénteken reggel utnak indultak, mint az egyh. képv. tanács megbízottjai. Valószínűleg lerándulnak az amerikaiak közül néhányan Kolozsvárra is. Hozza Isten!

Az unitáriusok egyházi főtanácsa f. év augusztus 31-re lesz összehíva ide Kolozsvárra. A közelebbi zsinaton tárgyalni új szervezeti javaslat, a kolozsvári es sz.-keresztúri iskolai igazgatóságok, theol. seminarium, újra szervezése, s különösen a népiskolák és középtanodák ügye fog szőnyegen forogni, e mellett pénzügyi operatiók, építkezés, tanerő-szaporítás. E gyűléstől sok nagy és halaszthatatlan kérdés vár sikeres megoldást, e gyűlés arra lesz hivatva, hogy korszakot alkosszon az egyház életében — azért, már előlegesen is felhívjuk rá az érdekeltek figyelmét.

A helybeli fogyasztó egyesületnek e hó 29-én d. e. 10 órakor közgyűlése leend a városház gyűltermében, tárgyait következően tüzte ki: 1. igazgatósági előterjesztés az egylet 1872-dik évi működéséről. 2. Számadásvizsgáló bizottmány kinevezése. 3. A választmányi tagok választása a rendesen kilépők és a hiányzók helyett. 4. A jövő évi költségvetésnek megvizsgálása. 5. A bolti rendszerre átdolgozott alapszabályok megvitatása. 6. Indítványok.

Az első erdélyi vasút Irják, „Kr. Ztg.”-nak, hogy a vaspályavonal igazgatói mintaszerűen gazdálkodnak. Így pl. kitűnik Fraund Károly vezérigazgató Pesten és a forgalmi igazgatóság feje Sting Lénárd ur Aradon stb. E vaspálya területe a fővonalon (Arad-Gy.-Fehérvár) 27 ⁷⁹⁹/₁₀₀₀, s a piski-petrozsényi szárnyvonalé 10 ⁴²/₁₀₀ mérföld. E vaspályatársaság m. hó 27-ken tartá Pesten közgyűlést; az ez alkalommal előterjesztett évi jelentésből értesülünk, hogy a lefolyt üzleti évben 32 munkásház s egy hivatalnoki ház építettet Piskiben, hogy Kalánban állomás létesítettet s a zsibóthi állomás rendes teher felfogadó állomássá változtatott át, s hogy mind a piskii, mind a gy.-fehérvári állomásokat területileg megszelesbítték. — Az üzleti év lefolytán a bevételek főösszege 1.943,486 fitot 13 krt., tehát majdnem 25%-kal többet tett ki, mint a mult évben; a kiadások összege 1.875,831 fit. 95 kr.

Az 1862-ki londoni kiállítás épület anyagaiból Muswel Hillon London északkeleti részében épült mulató s kiállítási hely, az u. n. Alexandra palota f. hó 9-én teljesen a lángok martaléka lett. E palotát, melynek felépítése 600.000 fontba került, pár héttel ezelőtt nyitották meg a nagy közönségnek. A dombon álló, 900 láb hosszú 430 láb széles épület, a melynek belsejében hangverseny terem, ujdonat új óriási orgona, képgyűjtemények és egyéb tárlatok teljesen eléget. Csak 120.000 font erejéig volt biztosítva.

Lucca Paulina asszonytól a chicagói színház nagy zajjal bucsuzott el, az „Ezred leányát” énekli, s a szindadon a város egyik legtekintélyesebb polgára emlékül drága gyémántos keresztet nyújtott át neki üdvözlő beszéd mellett.

Köhögés ellen. A legmakaosabb köhögés is nagyon megnyihül, ha egy darabka mőz-gát (gumi arabikumot) nyelvünkre vesszünk s ott olvadni engedjük. A mézga a gőgének érzékenységet csillapítja és a légnek behatását is enyhíti, minthogy vékony borítékot terjeszt el a szájban és torokban, minélfogva nem igen érezzük ilyenkor a csípős eledetek hatását sem. Ha vízből ilyen gummit és cukrot egybeolvasztunk s azután a vizet elpárologtatjuk: az ott maradt cukor-mézga öszszszeülededik és jegecz formát kap. Ez köhögés ellen jobb minden czifrán készített és eldicsért orvos-ságnál. A ki köhög, az megpróbálhatja.

Szemelvények Heine prózai műveiből. Aphorismák az állam és társadalom felett.

Válogatva fordította D. J.

A zajos napi kérdések és rejtélyek kulcsát legközelebb is a multban kell keresnünk. De a hallottak, ezen ridég szónokai a történelemnek, hasztalan beszélnek a tomboló tömeghez, mely csak a szenvedély szavait érti.

A történelemben igaza van mindenkinek, a ki saját bevallott elvéhez hű maradt.

A világtörténetben nem minden esemény közvetlen következménye egy másiknak, sőt inkább az események kölcsönösen feltételezik egymást.

Hogy az embereket boldogítani lehessen, tudni kell őket vezetni, de ezen komoly czélt csak az uralkodó erővel szövetkezve érhetjük el.

Egészben véve egy nép sem hibás valamiben; tette mindig valamely benső szükségnek kifolyása, és sorsát mindig ez eredményezi. A buvárkodónak nyilatkozik a fenségesebb eszme, hogy a történelem (isten, gondviselés sat.) úgy egyesekkel mint egész népekkel saját nagy czéljait eszközli, s hogy egy-egy nemzetnek szenvedni kell, azért hogy az egész fennmaradjon és virágzóbban haladhasson előre.

Az író, ki társadalmi forradalmat akar elősegíteni, korát gyakorta egy századdal is bátran megelőzheti, — előre siethet; de a népszónoknak, ki politikai forradalmat akar, nem szabad a tömeget nagyon elhagyni. Általában, a politikában úgy, mint az életben csak az elérhetőt kell kívánni.

Minden időszak hasonlít egy sphinxhez, mely a mélységbe hull alá, mihelyt talányát megfejtették.

Biasini gyorsutazási menetrendje 1873 márczius 10-től.

A magyar keleti vasút menetrendjét márczius 10-én megváltoztatván, következő menetrenddel indulnak

Kolozsvár és Felvincz között:

Kolozsvárról Tordára és Felvinczre indul naponként háromszor, reggeli 8, délután 4 és estvéli 7 órakor, a délutáni 4 órai menet Szegedre, Segesvárt, Károlyfehérvárt és Aradot köti öszes várakozás nélkül, az estvéli 7 órakor induló gyorskocsi a Marosvásárhelyre induló vonathoz csatlakozik várakozás nélkül.

Felvinczről Tordára és Kolozsvárra indul naponként kétszer, éjjeli 1 órakor a Marosvásárhely felől jövő utasokkal, és reggeli 5 és 6 órakor a Nagyszegedre, Segesvárt, Károlyfehérvárt és Arad felől jövő utasokkal, ezen 5 és 6 órai indulásra mindég két gyorskocsi fog Felvinczen lenni, úgy, hogy bármennyi utas jönné is a három irányból, a tovább szállításra bizonyosan számíthassanak.

Kolozsvárról Szamosujvárra és Deésre naponta kétszer, reggeli 8 és délután 3 órakor.

Deérről Szamosujvárra és Kolozsvárra naponta kétszer, reggeli 7 és délután 1 órakor.

Arszabály 30 font szabadpodgyászal: Kolozsvárról Tordáig vagy vissza 2 ft, tulsuly 2 kr; Kolozsvárról Felvinczig vagy vissza I-ső és közbelső Coupe 4 ft, hátulsó Coupe 3 ft 50 kr, tulsuly 4 kr. Kolozsvárról Szamosujvárig vagy vissza I. és közbelső Coupe 2 ft 40 kr, hátulsó Coupe 1 ft 80 kr, imperial 1 ft 70 kr, tulsuly 3 kr. Kolozsvárról Deézsig I. és közbelső Coupe 3 ft 20, hátulsó Coupe 2 ft 70 kr, imperial 2 ft 50 kr, tulsuly 4 kr. A közbeeső kisbelső állomások 40 krajczárjával mértföldenként számíttatnak, azon megjegyzéssel, hogy a megkezdett mtfld egészbe számíttatik.

Minthogy a t. cz. utazó közönség kényelmére az intézet minden lehető kényelemlről gondoskodik, reméli további pártfogásaikat is megnyerhetni.

Kolozsvárt, márczius 3-án 1873.

Kibédi Biasini Domokos.

gyorsutazási tulajdonos és igazgató.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Jun. 14-ről. 1873 5%, metaliques 67.90. nemzeti kölcsön 73.—. 1860-diki államkölcsön 99.75. Bankrészvények 965.—. Hitelrészvények 250.—. London 112.—. Ezüst 111.75. Cs. kir. arany —.—. 20 frankos arany 8.96.

Földterhementesítési kötvények: Magyar 74. 50. Temesi 73.50. Erdélyi 75.—. Horv. Szlavon.

Felelős szerkesztő Sándor János.

Genfből, Svájcban.

Boldt

amerikai

vértisztító labdaccai,

csak növényből készítve,
a leggyorsabb, legkönnyebb és legjobb szer
(mind két nemre nézve s bár mely évszakban)
észszerű

vértisztításra

s epés megaludt
általában
minden rossz nedvek, **secretiók sat. elválasztására.**

Ezt bizonyítja orvosudor dr. Sataziére,
" " " " dr. Stéven,
" " " " dr. Kemraire.

1 doboz ára 70 labdaccsal 1 ft. 50 kr. o.é.

Valódi minőségben magyar szövegű utasítással kapható **Török József** gyógyszerárban, királyutca 7 sz. a. Pesten s a bel- és külföld sok más helyein is.

855

(II 3860 X.)

1—4

Sz. 3488 polg. 1873.

854 2—3

Hirdetmény.

A dévai kir. törvényszék mint telekkönyvi bíróság részéről közhírré tétetik, miszerint **özv. Hoffinger Mártonné** szül. Velicska Erzsébeth hagyatékához tartozó nms. Hunyadmegyében Déva mezőváros határára, a dévai vasúti állomás mellett és közelében fekvő kövezető szántó, kaszáló, legelő és szőlő helyek adatnak el örök áron:

I. Nemesi birtok.

- 80, 81 h. r. sz. a. sövényház deszkával fedve, kerttel 70 öl, becsértéke 150 ft.
- 1369 h. r. sz. a. kaszáló, 2 h. 248 öl, becsértéke 250 ft.
- 1442 h. r. sz. a. szántó 2 h. 163 öl, becsértéke 240 ft.
- 1551 h. r. sz. a. szántó 1169 öl becsértéke 60 ft.
- 1636, 1637, 1638 h. r. sz. a. szántók 2 h. 1465 öl, becsértéke 200 ft.
- 2323 h. r. sz. a. kaszáló 271 öl, becsértéke 50 ft.
- 2631 h. r. sz. a. szőlő 918 öl, becsértéke 100 ft.
- 3356, 3357, 3358 h. r. sz. a. 850 öl legelő, 1303 öl szántó és 1416 öl kaszáló, becsértéke 120 ft.
- 3745, 3746 h. r. sz. a. telekkönyvi b. testnek 3745 h. r. sz. a. része szántó 1 h. 431 öl becsértéke 150 ft.
- 3835 h. r. sz. a. kaszáló 1 h. 1500 öl, becsértéke 200 ft.
- 3776 h. r. sz. a. szántó 1088 öl, becsértéke 80 ft.
- 4147 h. r. sz. a. kaszáló 12 h. 810 öl, becsértéke 1500 ft.
- 4154 h. r. sz. a. kaszáló 2 h. 890 öl, becsértéke 200 ft.
- 4230 h. r. sz. a. kaszáló 1 h. 74 öl, becsértéke 100 ft.
- 4332 h. r. sz. a. kaszáló 1 h. 318 öl, becsértéke 70 ft.
- 4345 h. r. sz. a. kaszáló 1 h. 1523 öl, becsértéke 130 ft.

II. Dézmás fekvők.

- 1361, 1362 h. r. sz. a. szántó 1 h. 45 öl, becsértéke 70 ft.
- 1924, 1925, 1929, 1930, 1931, 1932, 1936, 1937, 1938, 1942 h. r. sz. a. szántó és kaszáló 10 h. 317 öl, becsértéke 500 ft.
- 2298 h. r. sz. a. kaszáló 1169 öl, becsértéke 100 ft.
- 2976, 3028, 3029 h. r. sz. a. szántó és kaszáló 4 h. 796 öl, becsértéke 300 ft.
- 3190 h. r. sz. a. 2 h. 310 öl szántó, becsértéke 100 ft.
- 3390 h. r. sz. a. szántó 1006 öl, becsértéke 80 ft.
- 3632, h. r. sz. a. szántó 1 h. 1300 öl, becsértéke 80 ft.
- 3933 h. r. sz. a. szántó 1 h. 296 öl, becsértéke 120 ft.
- 3953 és 3954 h. r. sz. a. telekkönyvi birtoktestnek 3954 h. r. sz. a. kaszáló 1 h. 1541 öl területe, becsértéke 350 ft.

Ezen fekvők elárvereztetésére határnapul alólírt kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság iródjában kintüzetik 1873 év június hó 28-án és 1873 év július hó 12-én mindig d. e. 10 óra, miről a venni szándékozók oly figyelmeztetéssel értesítettek, miszerint az elárverezendő fekvők az 1 határnapon a becsáron felül és a 2 határnapon azon alól is a legtöbbet ígérőnek fognak eladatni.

A feltételek és becslési jegyzőkönyv a telekkönyvi hatóságnál hivatalos órákban megtekinthetők.

A dévai kir. törvényszéknek 1873. évi június hó 9-ik napján tartott üléséből.

768

6—7

Bollinger Ferencz bécsi gépmérnök

ujanjavitott s újabb időben legkeresettebb

HORDOZHATÓ JÉGPINCZÉK

gyára, ajánlja legjelesebb jégpinczétsőr és bor sat. számára, jég-hűtő készülékek, ételek, tej, hús, zsirnemek sat. eltartására, vízhűtő készülékeit, fagyalt-gépeit és reservoírjait fagyalt számára, aránylag legolcsóbb árban. Ajánlja továbbá az említett czég pezsgő- és önpezsgő-csapjait s hordó dugaszait, pincze felvonóit, jégkészülékekkel és a nélkül, s mindenféle igazításokat eszközöl, valamint csapokat és dugaszokat ujjakkal becsere. Megrendeléseket az említett tárgyakra, valamint vendéglők és kocsmák berendezésére elfogad, pontosan és jutányosan teljesít, s kívánatra mintákkal és árjegyzékkel szolgál a

gyári rőraktár, Bécs, Wieden, Heumühlgasse Nr. 2.

Jószág bérbeadás.

Kolozs megye alsó kerületében fekvő **N.-sármás** az 1874-ik év **április hó 24-től** kezdve hat, esetleg több évre haszonbérbe kiadó lévén, a vállalkozni kívánók felhivatnak, hogy Kolozsvárt lakó **orsz. ügyvéd Frits Albert** urnál a feltételeket megtudhatják. Áll ezen jószág **3840** katasztrális hold tagosított szántó, kaszáló s a legjobb marha-legelő földekből;

elvan látva mindennemű lakó és gazdasági épületekkel, a Kolozsvárról Szász-Régenig vezető csinált ut mellett, s Kolozsvártól 5 óra távolságra fekszik, más birtokos a községben nincsen, **gabona termesztésre és marha tenyésztésre első jószág a Mezőségen**

851

3—6

Asztali és csemege borok, Dréher-féle palaczk sör**Teutsch J. B.-nél Segesvártt.**

1862-beli-erdélyi asztali bor, „non plus ultra“ nagy pal. — f. 70 kr.
1868 „ finom rizling „ „ 90 kr.
1869 „ „ „ „ „ „ 90 kr.

Rajna és Mosel-borok:

Johannisbergi cabinet nagy pal. 4 ft. 40 kr.
Rüdesheimi 2 ft. 50 kr.
Liebfrauenmilch 2 ft. 15 kr.
Deidesheimi 1 ft. 65 kr.

Magyar borok:

Budai, finom sashegyi 1 nagy pal. 1 ft. — kr.
" " " " 1 kis pal. — frt 50 kr.
Somlai, fehér jeles " 1 nagy pal. — frt 88 kr.
Tokaji, ménesi és muskotály aszu 1 nagy pal. 1 frt 20 kr.
" " " " 1 kis pal. — frt 60 kr.
Champagnei Sillery grand mouss 1 nagy pal. 1 frt 60 kr.

Francia, spanyol és olasz borok

Bordeaux st. Julien, vörös ered. töltés nagy pal. 1 frt 65 kr.
Champagnei valódi Clicquot nagy pal. 4 frt — kr.
" " " " Fleur de Sillery nagy pal. 3 frt 60 kr.
" " " " nagy pal. 1 frt 70 kr.
Lacrimae Christi nagy pal. 1 frt 60 kr.

Osztrák borok.

Vöslau vörös nagy pal. — frt 92 kr.
Gumpoldskircheneri, fehér nagy pal. 1 frt 20 kr.

Liqueurök:

Vanilliás, valódi Bordeaux nagy pal. 2 frt — kr.
Ananas nagy pal. 2 frt — kr.
Anisette double, Amsterdami nagy pal. 1 frt 90 kr.
Maraschino di Zara nagy pal. 1 frt 60 kr.
Dupla köményes, val. szt.-pétervári nagy pal. 2 frt 50 kr.

Hölgy-liqueurök, igen finom:

Kávé, Curaçao, thea, Vanilia, viola nagy pal. 1 ft. 30. kr.
Bataviaia rak nagy pal. 1 frt 80. kr.
Cognac fi nede Champagne nagy pal 3 frt. —

Dreher féle palaczk sör

Ászokszór nagy pal. — 38 kr.
Márcziusi nagy pal. — 40 kr.

Demjén László

m. k. egyetemi könyvtárúrnál Kolozsvártt megjelent és általa minden könyvkereskedésben kapható:

Kolozsvár története.

Oklevéltárral. (I.) Ős-, ó- és középkor. (513. Kr. e — 1540. Kr. u.)
Egy külön kötet világozó rajzokkal. (36 tábla.)

Irta **Jakab Elek.**

170—*

Ára 10 ft.

(328)

E minden tekintetben nagy, epochális munkát itt hosszasan dicsérgetni és ajánlani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város és munka kiadásával magának maradandó emléket emelt. Siessen tehát e város értelmes t. közönsége, e munkát pártfogása alá venni és terjesztetni, hogy a nagyszorgalmu és szaktudós íróba minél több kedvet öntsön e munka folytatására, melynek legérdekesebb része az újabbkor története lesz. A ki megszerezte magának ezen 3 részből álló első kötetet, az bizonyára érdeklél fogja lapozgatni és benne buvárkodni, s a folytatását minden áron megszerezi magának.

Szekely oklevéltár.

Kiadja a m. történelmi társulat kolozsvári bizottsága,
szerkesztette

Szabó Károly.

I. kötet 1211 — 1519. 1872 Ára 2 forint.

(836)

(13—*)

Egy ezer darab magyar kir. vert arany

díjul annak, ki betudja bizonyítani,
hogy kolozsvári papirkereskedő

KERESZTESY PÁL

mint a görgényi meritett papirgyár raktárnoka
bárkinck is, említett papirgyár terményeit valahol vagy valaha
az eredeti gyári árnál magasabb árba árulta
vagy árusítaná jelenleg is.

Ezennel megnyitattott a pályázat

1000 darab magy. kir. vert arany elnyerésére.

Ugyanis az eredeti gyári árak a következők:

Fein Concept: **F. A. Nr.** 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.
3 fr. 25 3 fr. 85 5 fr. 50 6 fr. 40 7 fr. 50 9 fr. 11 fr.
Rendes Concept: **O. A. Nr.** 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.
2 fr. 70 3 fr. 20 4 fr. 50 5 fr. 50 6 fr. 50 8 fr. 10 fr.
r i z m á n k é n t.

Nyomatott Gámán János örökösénél Kolozsvártt.

673

2—3

A bécsi cs. kir. klinika
egyik első tanárának bizonyítványa.

Dr. Popp J. G.

cs. kir. udvari fogorvos urnak
Bécsben, Stadt, Bognergasse Nr. 2

Anatherin szájvizét

megvizsgáltam s ajánlandónak találtam. Bécs.

Oppolzer tanár,

rect. magnif, a cs. kir. klinika tanára Bécsben, szász kir. udvari tanácsos, sat.

bogárpusztító.

Arkánium

melyet sokféle képen utáznak, valódimindőségben
Kolozsvártt: Fölly Mihály (a főtéren),
M.-Vásárhelyt: Fogarasi Demeternél, Brassóban: J. L. Heshsaimernél, Segesvártt és Szébenben: J. B. Misselbacher és fainál, Nagy-Bányán: Huszhozsky Józsefnél kapható.
Inagy bádóg 1 frt, kis bádóg 80 kr. Egyes bádóg smegrendelése is utánvételt mellett gyorsan telje itetik. Ugyanott kapható citrom kenőcs, egyedül szer a fagyhólyagok és tyúkszem ellen, 1 tégely 50 kr.
Egy kivonat naponta érkező hasonló dicsérelvelekből:
Sziveskedjék nekem ismét 6 adagot az ön arcumjából küldeni, mely magát itt fényesen igazolta.

Teljes tisztólettel
Batthyányi grófné.

715 6—12

834 Franzensbadi ásványvíz, vasláp és lúg

borogatásokra és furdókra
Mattoni és társa
Ásványvíz-gyárából Franzensbadi,
póliszerül vas-láp-furdók, elő- és utó-egység-folyanok helyett, a ne-lyek gyantát háznád magrubcsuítandók, különösen ajánlatok min- den idült betegségek állapotban, mikor verőhany, hiányos vérképző- dés, a szervek lankadása, idegyengeség, a műszerek tuncyasága sat. lépnek fel a baj okán.
Brochureok, árjegyzékek ingyen.
Szájt raktár
Saját raktár
BÉCSBEN: Tuchlauben 14 és Maximilianstrasse 5.

(618) 8—*

A testi tisztaság

a leghathatósabb és biztosabb
óvszer minden, főként a járva-nyos betegségek ellen. A mindennemű kényelemmel ellátott

Diana fürdő

e részben mindenki igényeinek telje- sen megfelel. Fürdőkkel nemcsak esinnal berendezett helyiségeiben szolgál, hanem fürdőkét káddal együtt is szállított ki a vá-rosra minden időben, s a ki több ily fürdőkét óhajt használni, előfi- zetés útján a legmérsékel- tebb árban biztosíthatja a pontos kiszolgáltatást. **Gyengélkedők- nek** a meghűlés veszélyeinek elkerü- lése szempontjából, egy **üveges zárt kocsit** áll rendelkezésükre, mely olcsó árban bármikor hazá szállítja.
Kolozsvártt, november hó 1872
A „Diana fürdő“ igazgatósága.

846

3—3

Eladó emeletes ház

a Rózsautca szögletén

7. szám alatt jó állapotban.

Ertekezhetni ugyanott a tulajdonossal.